

POZNÁMKY O RUSKÉM KOLEKTIVNÍM ŽIVOTĚ

Současné Rusko se podobá veliké kovárně, pracující o novém tvaru. Tatam je váhavá obřadnost, empír a nerozhodné rozpravy bez konce. Zdá se, že trvá pracovní den, prvý či druhý den stvoření světa. Proud obšírného dění naplňuje město Moskvu až po okraj a vchází i do dne slavnosti a prázdně jako ryzí aktivita, gravitující k činnosti tu účelně, tu opět pro hru, a tu snad pro samu činnost. Podobá se, že tato vlastnost je mladá, nikoliv starší deseti let. Závislost jednání nespočívá již v povinnostech k představám moci, ale v povinnostech k výrobě a ke společnosti, v níž věci životní praxe nejsou podřazeny teorii. Tato věc sama o sobě je překonáním ruského či asijského fatalismu, o němž tak zevrubně poučuje ruský román. *Ideae confusae et inadaequatae* rozplynuly se v jasné a činorodé vůli, jež s odvahou realizuje vše, o čem bylo rozhodnuto.

Za krátkého pobytu v Moskvě měli jsme příležitost strávit večer v dělnickém klubu, s nímž v kulturních věcech spolupracuje divadlo Tairovovo. Režisér a jeho herci čas od času přicházejí k dělníkům, aby jim vyložili a demonstrovali principy svého umění. Divadlo pak se opírá o sověť lidnaté továrny. Taková jest závislost prací. Toto společenství, ba souručenství pracovní je zajisté z nejkrásnějších věcí, které lze v Rusku viděti. Ovšem jako na západě i v nové společnosti ruské ten, kdo více dává, jsou dělníci. Stihli jsme hbité a optimistické shromáždění, jež pro samu součinnost stěží udržovalo ticho, nezbytné k divadelnímu projevu přednášeče. Byli by nejraději ztekli jeviště a mluvili jedněmi ústy jako orchestr rozhlasem. Hra, či lépe shromáždění samo bylo vyvozujícím popudem síly zřejmě tvořivé, jež obnovovala pohyby a neklid slavností sotva ukončených. Mezi příčinou a účinkem nebylo závislosti přímo úměrné. Shromáždění neimponovalo jako lidé téhož

stupně vzdělanosti a myšlenkového vývoje, nýbrž jako ostře odlišné typy. Zdá se tudíž, že unanimitický zázrak, jehož přítomní byli účastní, byl přivoděn jistotou, sebevědomím a velikostí dělnické práce, z níž jsou odvozeny všechny ruské míry. Ve směru kolektivního chtění přišly konečně skutky zpěvacké a vypravěčské, jež by zasluhovaly rychlého zapomenutí, kdyby nebyly tak prosté a spontánní. Dělníci hráli, přednášeli a opět hráli. Odtud byl jen krok k ohavnostem diletantství, tak zhusta se vyskytujícím na našich ochotnických scénách. Avšak hranice nebyla překročena! Vyjadřovali jen volnost, která chce býti slyšena, jen všední příběhy, jež mnohonasobná obdoba zveličuje ke slávě. Toto společenství, citounáležitosť, z níž pramení činorodost, nestísněný a sebevědomý projev zdá se býti darem revoluce. Revoluce, jež přetíná souvislost dvojího období, institucí i mravních poměrů a nic z toho trvaleji neuvolňuje. Naopak ztuhla, nahradila chabé hodnoty carství, a neztrácejíc nic z počáteční prudkosti, propůjčuje dnes ze své duhy barvy životu. Zdá se, že je možno mluvíti o štěstí, zdá se, že je možno mluvíti o živé shodě se zřízením SSSR, když revoluce tak prostě žije.